

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1935 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för inhämtande av vissa uppgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 39, har herr *Per Andersson* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådana ändringar av nu gällande bestämmelser, att uppgifter om arbetsgivare och deras arbetare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete skola infordras i samband med självdeklaration rörande inkomst eller förmögenhet i stället för vid mantalsskrivningen».

Enligt § 8 mom. 1 förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning skall i mantalslängden för varje arbetsgivare, hos vilken i regel under året äro anställda högst sju tjänare eller andra arbetare, utsättas i därför avsedda kolumner antalet helårsarbetare ävensom den sammanlagda arbetstiden för övriga arbetare. På grundval av dessa och andra tillgängliga uppgifter upprättar riksförsäkringsanstaltens mantalsombud (mantalsskrivningsförrättarna), särskilt för varje kommun, förteckning över samtliga arbetsgivare inom kommunen. I dessa förteckningar anges för varje arbetsgivare, hos vilken i regel under året äro anställda högst fyra tjänare eller andra arbetare, antalet helårsarbetare ävensom den sammanlagda beräknade arbetstiden för övriga arbetare, varvid särskilda uppgifter lämnas för varje slag av rörelse eller verksamhet, som av samma arbetsgivare utövas. Dessa uppgifter läggas därefter av anstalten till grund för debitering av försäkringsavgifter för s. k. mindre arbetsgivare (d. v. s. sådana, vilka sysselsätta mindre arbetarantal under hela året än fem), som hava sina arbetare försäkrade i anstalten. Försäkringsavgifterna påföras av anstalten i förteckningarna, vilka därefter före viss bestämd tid översändas till vederbörande debiteringsmyndigheter för avgifternas införande i uppbördsboken. Avgifterna uttagas sedan i samband med kronouppbörden.

I motionen har anförts, att nämnda uppgifter i mantalslängden i regel byggde på upplysningar av vederbörande kommunalombud vid mantals-

skrivningen. På grund av sättet för deras insamlande bleve uppgifterna ganska otillförlitliga. Beräkningen av den sammanlagda arbetstiden skedde ofta på en höft och resultatet bleve ofullständigt och missvisande. Säkrare och fullständigare upplysningar om nu ifrågavarande förhållanden borde kunna erhållas, om bestämmelserna ändrades därhän, att uppgifterna infordrades i samband med självdeklarationerna i stället för vid mantalsskrivningen. En särskild bilaga till deklarationsblanketten bleve erforderlig, vars ifyllande dock icke borde vålla större svårigheter.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet mottagit yttrande över motionen av riks försäkringsanstalten, som efter att hava redogjort för gällande bestämmelser på området — i samband varmed upplysts, att efter senaste mantalsskrivning kända mindre arbetsgivare uppgått till omkring 560,000, varav omkring 535,000 med försäkring i riks försäkringsanstalten — vidare anfört följande:

Med det tillämpade systemet för erforderliga uppgifters införskaffande och försäkringsavgifternas beräkning synes det erbjuda stora svårigheter att helt undvika en viss ojämnhet i debiteringsresultatet. Emellertid måste naturligtvis med ett dylikt system mycket ankomma på den närmare utformningen av detsamma och vad som därutinnan kan åtgöras för ernående av önskvärd precision och effektivitet. Riks försäkringsanstalten har också oavslåteligen ägnat och ägnar alltjämt mycken omsorg åt denna angelägenhet, och har på olika sätt sökt vidtaga åtgärder för att kunna erhålla så fullständiga och tillförlitliga uppgifter som möjligt. Såsom ett viktigt led i denna riktning får riks försäkringsanstalten erinra om den betydelsefulla omläggning av systemet för arbetsgivarförteckningarnas uppgörande, som nyligen vidtagits i syfte att ernå ett mera tillfredsställande resultat än som dessförinnan kunnat åstadkommas.

Medan tidigare en sådan ordning tillämpades, att arbetsgivarförteckningarna för ett visst år upprättades i anslutning till den mantalsskrivning, som ägde rum under det närmast *föregående* året, genomfördes — sedan viss författningsändring verkstälts — år 1934 sådan omläggning, att arbetsgivarförteckningarna för ett visst år upprättas i anslutning till den under *samma* år förrättade mantalsskrivningen, varigenom också debiteringen av avgifterna kommer att grundas på kända förhållanden under det år, avgifterna avse. I samband med omläggningen blev också en till mantalsombudens tjänst av anstalten utarbetad »Handledning för upprättande av arbetsgivarförteckningar» kompletterad och omarbetad.

Det sålunda reformerade systemet måste, ehuru helt säkert ej heller det kan beräknas fungera felfritt, anses utgöra ett betydelsefullt steg i förbättrande riktning, och dess verkningar synas därför böra avvaktas och någon ytterligare omläggning icke ifrågakomma förrän tillräcklig erfarenhet vunnits angående dess nuvarande bärighet.

Härefter har anstalten i fråga om motionärens förslag, att uppgifter om arbetsgivare och deras arbetare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete skola infordras i samband med självdeklaration rörande in-

komst och förmögenhet i stället för vid mantalsskrivningen, anført följande.

Självdeklaration skall som regel vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Den som under närmast föregående år enligt lag varit skyldig föra handelsböcker må emellertid åtnjuta anstånd med avlämnandet till den 31 mars. Särskild tid för avlämnande av självdeklaration kan också i vissa fall efter ansökan utsättas av vederbörande landskamrerare. En betydande del av de skattskyldiga, som i egenskap av arbetsgivare skola upptagas i riks försäkringsanstaltens arbetsgivarförteckningar, tillhöra den kategori, som enligt ovannämnda bestämmelser äger åtnjuta anstånd med avlämnandet. Om de uppgifter, vilka enligt motionärens förslag skola ligga till grund för arbetsgivarförteckningarnas upprättande, skola avlämnas i samband med självdeklarationerna, kunna dessa uppgifter alltså icke beräknas vara något så när fullständigt inkomna till taxeringsnämnderna förrän under april månad.

För taxeringsnämndernas vidare befattning med dessa uppgifter kunna följande olika möjligheter komma i betraktande:

1) uppgifterna insändas av taxeringsnämndens ordförande — eventuellt efter föregången granskning — direkt till riks försäkringsanstalten;

2) uppgifterna överlämnas av ordföranden till anstaltens nuvarande mantalsombud;

3) uppgifterna läggas av nämnden till grund för utarbetande genom nämndens försorg av arbetsgivarförteckningar för anstaltens behov.

Vad det första av dessa alternativ beträffar vill anstalten framhålla, att det nuvarande systemet för dessa uppgifters införskaffande utarbetats med hänsyn till önskvärdheten av att anstalten erhåller uppgifterna sammanställda i en för den vidare behandlingen inom anstalten lätthanterlig form. Detta är av särskild betydelse för att kostnaderna för anstaltens ifrågavarande arbete skola kunna hållas låga. Systemet tillgodoser även kravet på att de personer, som upprätta arbetsgivarförteckningarna, besitta nödig kännedom var och en om sitt distrikt och hava möjlighet att på ett enkelt sätt införskaffa erforderliga upplysningar. Redan ur nu anförda synpunkter kan anstalten icke tillstyrka en anordning, som skulle innebära, att arbetsgivarförteckningarnas upprättande komme att äga rum inom anstalten.

Därest motionären avsett, att de till taxeringsnämnderna inkomna uppgifterna skulle av dessa nämnder utan närmare granskning överlämnas till riks försäkringsanstalten eller till anstaltens nuvarande mantalsombud för att användas vid upprättande av arbetsgivarförteckningarna, skulle uppgifterna såsom framgår av det föregående tidigast kunna avlämnas under loppet av april månad. Om uppgifterna före överlämnandet skulle underkastas granskning av taxeringsnämnden eller dess ordförande, måste en sådan granskning ytterligare fördröja tidpunkten för deras överlämnande.

Enligt nu gällande bestämmelser skola mantalsombuden som regel insända de upprättade arbetsgivarförteckningarna till riks försäkringsanstalten före den 15 januari, alltså avsevärt *tidigare* än självdeklarationerna över huvud taget avlämnas till taxeringsnämndens ordförande. I mitten av januari måste anstalten nämligen påbörja arbetet med förteckningarnas granskning, identifiering av arbetsgivarna för utrönande, vilka av dem som av anstalten skola påföras försäkringsavgift, samt avgif-

ternas påförande i förteckningarna, för att dessa skola kunna på föreskriven tid — före augusti månads utgång och till viss del redan före den 15 augusti — utsändas till häradsskrivare och magistrater för anteckning i uppbördsboken. Någon nämnvärd förkortning av den tid, som står anstalten till buds för utförande av detta omfattande arbete, är icke möjlig utan anställande i avsevärd utsträckning av tillfällig extra personal, för vilken anstalten icke kan bereda sysselsättning under återstoden av året och beträffande vilken anstalten icke heller kan hava garantier för erforderlig vana vid och träning i just detta arbete. Därmed skulle också med visshet följa en eljest obehörlig ökning av anstaltens förvaltningskostnader.

Därest motionären åter avsett, att de ifrågavarande uppgifterna skulle av taxeringsnämnden eller dess ordförande utnyttjas för iordningställande för anstaltens räkning av arbetsgivarförteckningarna, så är det väl med hänsyn till taxeringsnämndernas nuvarande arbetsbelastning under april och maj månader icke tänkbart, att förteckningarna i någon större utsträckning skulle kunna färdigställas förrän efter det egentliga taxeringsarbetets avslutande, d. v. s. i slutet av maj eller i flertalet fall sannolikt ej förrän under juni månad. Därefter återstår icke före augusti månads utgång erforderlig tid för anstaltens omfattande arbete med identifieringen av arbetsgivarna och avgiftspåföringen.

Men även fränsett dessa svårigheter för förslagets genomförande beträffande tiden, skulle den ifrågasatta anordningen icke erbjuda de garantier för ett någorlunda sakkunnigt upprättande av arbetsgivarförteckningarna, som det nuvarande systemet enligt anstaltens uppfattning likväl innebär. Ett sådant upprättande förutsätter nämligen, att förrättningsmannen besitter en nog så ingående kännedom om olycksfallsförsäkringslagen och dess tillämpning särskilt med avseende på de ofta svårbedömda spörsmål som gälla, vilka personer som enligt lagen äro att betrakta som arbetsgivare och arbetare. För ifrågavarande arbete har anstalten till förfogande sina mantalsombud, uppgående till ett antal av omkring 240. Ett upprättande av förteckningarna efter enhetliga grunder — vilket måste i möjligaste mån eftersträvas — skulle i hög grad försvåras, om dessa ombud, av vilka de flesta var för sig hava tämligen stora områden, inom vilka de i regel år efter år tjänstgöra, skulle ersättas av ett mångdubbelt antal ombud, vart och ett med ett mycket mindre distrikt, och vilka, som taxeringsnämnderna och deras ordförande, utses endast för ett år i sänder.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksförsäkringsanstalten avstyrka bifall till motionen.

Utskottet.

Såväl av innehållet i motionen som även av riksförsäkringsanstaltens yttrande synes framgå, att de uppgifter, som anstalten tidigare erhållit för bestämmande av försäkringsavgifter, i fråga om mindre arbetsgivare — vartill hänföras sådana, hos vilka i regel under året äro anställda högst fyra tjänare eller andra arbetare — ofta varit mindre tillförlitliga. Motionären synes närmast hava åsyftat sådana uppgifter, som utan att skriftlig redogörelse lämnats av arbetsgivaren inhämtats av kommunalombud vid mantalsskrivning, och det vill synas som om en sådan erinran åtminstone icke med samma styrka kan göras mot de uppgifter, vilka —

såsom fallet är i städer och vissa andra kommuner — grunda sig på av arbetsgivaren å mantalsuppgiften meddelade upplysningar.

Säkerligen skulle en anordning sådan som den i motionen förordade så till vida vara till fördel, att uppgifterna rörande antalet anställda helårsarbetare och den sammanlagda arbetstiden för övriga arbetare bleve tillförlitligare, helst taxeringsnämnden i många fall kunde med ledning av andra i deklaration meddelade upplysningar utöva en viss kontroll över dessa uppgifter. De invändningar riksförsäkringsanstalten framställt mot nämnda förslag äro emellertid av sådan art, att detsamma icke torde kunna förordas. Ur olika synpunkter måste det vidare anses mindre lämpligt att pålägga taxeringsnämnderna ett dylikt tidskrävande arbete, som icke direkt sammanhänger med deras egentliga arbetsuppgifter. Härtill kommer att verkningarna av den förra året vidtagna omläggningen av systemet för arbetsgivarförteckningarnas uppgörande böra avvaktas, innan nya åtgärder föreslås för erhållande av mera tillfredsställande uppgifter. Utskottet har i detta sammanhang velat fästa uppmärksamheten på att ett användande av det frågeformulär till arbetsgivare för lämnande av skriftliga upplysningar om anlitad arbetskraft, vilket formulär utarbetats av riksförsäkringsanstalten, bör vara ägnat att bereda anstalten tillgång till ett mera tillförlitligt material för bestämmande av försäkringsavgifterna. På grund av vad sålunda anförts har utskottet icke ansett sig böra föreslå någon åtgärd i anledning av motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen I: 39 av herr Per Andersson, angående ändrad ordning för inhämtande av vissa uppgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 mars 1935.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bång i Katrineholm, Björnsson, Larson i Lerdala, Nilsson i Landeryd, friherre Lagerfelt, Lövgren i Boden, Olsson i Närlinge, Björklund, Nylander i Stockholm, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Bengtsson i Örby Bosgård, Sjödahl, Löfvander, Berg i Karlskrona, Blomquist, Brännström i Skellefteå och Nilsson i Karlstad.

Reservation

av herr *Löfvander*.